

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Rode Waterparel, Zuidplaspolder

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

23 april 2009 / rapportnummer 2167-70

1. OORDEEL OVER HET MER RODE WATERPAREL

De Zuidplaspolder is aangewezen als stedelijke uitbreidingszone van de Zuidvleugel. In de Zuidplaspolder worden woningbouw, bedrijventerreinen, glas-tuinbouw, natuur, recreatie en waterberging gerealiseerd. Ook is het noodzakelijke de infrastructurele voorzieningen aan te passen. De gebiedsontwikkeling wordt in verschillende bestemmingsplannen mogelijk gemaakt.

De gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel en de gemeente Moordrecht willen, als onderdeel van de grotere ontwikkeling in de Zuidplaspolder, een bestemmingsplan opstellen voor de gebiedsontwikkeling in het gebied 'Rode Waterparel'. De gebiedsontwikkeling gaat uit van 'wonen in een groene en natuurlijke omgeving', met woningbouw in een lage dichtheid (ca. 1300 woningen) en groen- en waterstructuren. Het milieueffectrapport (MER) geeft aan dat er geen sprake is van activiteiten waarvoor de verplichting geldt om de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) te doorlopen, maar dat er door de bevoegde instanties voor gekozen is om een plan-MER op te stellen, mede vanwege het feit dat er in de Rode Waterparel sprake is van de realisatie van een ecologische verbindingszone.

Oordeel

Het MER, en met name het bijbehorende achtergronddocument 'Systeemanalyse Rode Waterparel' geven belangrijke informatie over water, natuur en bodem. De documenten duiden echter een belangrijke onzekerheid aan aangaande de werking van het watersysteem en de te bereiken oppervlaktewaterkwaliteit. Het MER geeft terecht aan dat diepgaander onderzoek nodig is. De Commissie acht het mogelijk dat naar aanleiding van de resultaten van dat onderzoek het ontwerp (dat afkomstig is uit het Masterplan Rode Waterparel 2008) fundamenteel moet worden aangepast, om de beoogde hoge omgevingskwaliteit (wat betreft natuur en water) te halen.

De Commissie adviseert daarom om de resultaten van het vervolgonderzoek af te wachten alvorens de locatie en inrichting van de woningbouw en de waterpartijen vast te stellen. Zij adviseert hierbij ook de globale ruimtelijke reservering en vormgeving van de provinciale EHS te betrekken.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Watersysteem en oppervlaktewaterkwaliteit

De uitgangssituatie wat betreft de kwaliteit van bodem en water en natuurwaarden is slecht. De bodem is sterk eutroof en dat heeft z'n weerslag op het oppervlaktewater. De uitgangspunten voor verbetering in het plan zijn:

1. Het gebied krijgt een robuust watersysteem, dat niet afhankelijk is van de inlaat van water en dat ook het waterbezwaar niet afwentelt.
2. Er wordt een goede waterkwaliteit en ecohydrologische toestand bereikt.

Het MER beschrijft manieren om deze uitgangspunten te bereiken, maar daarin schuilen belangrijke onzekerheden. Het MER onderkent deze onzekerheden.

Waterberging

In het plan is waterberging voorzien, zodat in het voorjaar en de zomer geen water van buiten het gebied, van slechte kwaliteit, hoeft te worden ingelaten. De berging wordt gerealiseerd door meer open water en een peilfluctuatie van 20 cm.

Door de peilopzet wordt de kwel sterk teruggedrongen. Uit de indicatieve waterbalans in het MER kan worden afgeleid dat de kwelvermindering in dezelfde orde van grootte ligt als de berging. Het MER stelt dat hier sprake is van een leemte in kennis en dat de berging misschien niet voldoende is, zodat er toch water moet worden ingelaten. In dat geval zal eutroof en brak inlaatwater de waterkwaliteit sterk doen verslechteren in de zomer. Dit zal tevens effecten hebben op de natuurwaarden.

Verslechtering waterkwaliteit door mobilisatie van fosfaat en zware metalen

Er bestaan ook belangrijke onzekerheden over de ontgronding en het hergebruik van de fosfaatrijke bodemlaag.

De waterkwaliteit kan verslechteren door mobilisatie van fosfaat (dat gebonden is aan ijzerhydroxiden in het bovenste deel van de bodem) na vernatting. Ontgronding is nodig om deze mobilisatie van fosfaat na vernatting tegen te gaan. Verder kan oxidatie van kateklei en pyriet uit de diepere bodem (>40 cm) leiden tot verzuring en mobilisatie van zware metalen.

Het al dan niet optreden van deze processen hangt nauw samen met de nieuwe peilen en waterstanden en de mate van afgraving en ophoging. Het is cruciaal dat meer bekend wordt over de mate en diepte van fosfaatverzadiging van de bodem en de verspreiding en diepte van pyriet en kateklei. Overigens onderkent het MER deze leemten in kennis.

Werking van kateklei om fosfaat te binden

Er wordt een belangrijke rol toegedicht aan de werking van kateklei bij het verbeteren van de waterkwaliteit. De kateklei (of eerder de ijzerhydroxiden die hieruit ontstaan) moet het fosfaat in de waterbodems binden, zodat dit niet in het oppervlaktewater terecht kan komen. De aanwezigheid van kateklei is de belangrijkste reden dat na de inrichting zo'n goede waterkwaliteit en ecologische toestand verwacht wordt.

Ook hier heerst echter een grote mate van onzekerheid. Dat betreft zowel het voorkomen van de kateklei (de kateklei is slechts aangetoond op enkele locaties in het oosten en noordoosten van het gebied), als het proces zelf en of alle vrijkomende fosfaat kan worden vastgelegd. Het proces is weliswaar waargenomen, maar er is nog geen praktijkervaring met het gericht toepassen van kateklei voor verbetering van de waterkwaliteit. De Commissie merkt op dat de goede werking van het proces cruciaal is: als de fosfaatbinding niet in voldoende mate werkt, ontstaat een groot probleem met de waterkwaliteit, temeer daar het de bedoeling is dat er geen water meer wordt ingelaten, zodat doorspoelen geen optie is.

Zoals gezegd komt volgens de gepresenteerde gegevens alleen kateklei voor in het (noord)oostelijk deel van het plangebied. Daar zijn in het huidige ontwerp nu juist minder waterpartijen gepland.

■ De Commissie adviseert het diepgaandere onderzoek af te wachten, alvorens de locaties en inrichting van woningbouw en waterpartijen vast te stellen. Aanbevolen wordt de water- en nutriëntstromen goed te kwantificeren. Belangrijk hiervoor is in ieder geval het onderzoek naar:

- de kwelvermindering door de peilopzet in relatie tot de waterberging en daarmee de mogelijkheden om de inlaat van gebiedsvreemd water te voorkomen;
- de mate en diepte van fosfaatverzadiging van de bodem;
- de verspreiding en de diepte van pyriet- en katekleivoorkomens;
- de werking van kateklei in de fosfaatbinding.

2.2 Provinciale ecologische hoofdstructuur

Het MER geeft aan dat niet alle provinciale EHS verbindingen in het ontwerp worden gerealiseerd en dat aanbevolen wordt om de mogelijkheden daarvoor in het vervolgproces te onderzoeken. Volgens de Commissie is echter het plan-MER niveau het geëigende niveau om de locatie, de inpassing en op hoofdlijnen de randvoorwaarden en vormgeving van de ecologische verbindingen te onderzoeken. Juist in het geval van de Rode Waterparel, waar de ontwikkeling van een aantrekkelijk groene omgeving nevendoel is, lijkt het een uitgelezen kans om bij de keuze en ontwikkeling van het hoofdontwerp ook de ontwikkeling en zonerings van de voorgenomen verbindingen mee te nemen en een structurend element te laten zijn van het basisontwerp.

In §2.1 heeft de Commissie geadviseerd diepgaander onderzoek naar het watersysteem af te wachten, alvorens de locaties en inrichting van woningbouw en waterpartijen vast te stellen. In aansluiting daarop kan de globale ruimtelijke reservering en de vormgeving op hoofdlijnen van de provinciale EHS onderzocht worden. Hiervoor moet de eerste aanzet voor de ecologische verbinding in het Handboek Kwaliteit verder uitgewerkt worden wat betreft het ambitieniveau (ook op meer bovenlokale schaal), het type verbinding, doelsoorten en hun ecologische vereisten.

- De Commissie adviseert om de voorgenomen ecologische verbindingen nader uit te werken wat betreft ambitieniveau, doelsoorten en randvoorwaarden. Zij adviseert de daaruit volgende globale ruimtelijke reservering en vormgeving te betrekken bij het basisontwerp van het plangebied, mede naar aanleiding van de resultaten van de nadere onderzoeken naar het watersysteem.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Stuurgroep Rode Waterparel

Bevoegd gezag: de gemeenteraden van Moordrecht en Nieuwerkerk aan den IJssel

Besluit: vaststelling bestemmingsplan Rode Waterparel

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: -

Activiteit: Ontwikkelen van het gebied de Rode Waterparel tot een gebied voor wonen in een groene en natuurlijke ontwikkeling.

Betrokken documenten:

- Notitie Reikwijdte en Detailniveau PlanMER Ontwerp bestemmingsplan Rode Waterparel - eindversie, Royal Haskoning, 2 september 2009;
- Milieueffectrapport planMER Ontwerp Bestemmingsplan Rode Waterparel, Royal Haskoning, 18 december 2009;
- Ontwerp-bestemmingsplan Rode Waterparel, Stedebouw onderzoek en landschap B.V., 9 februari 2009;
- Koepelnotitie samenhang milieueffecten regionale infrastructuur en bestemmingsplannen Zuidplas;
- Handboek kwaliteit Zuidplaspolder ruimtelijke en milieutechnische ambities en randvoorwaarden;
- Themarapport Natuur Natuurwaarden in de Zuidplaspolder;
- Globale systeemanalyse Rode Waterparel bodem, grond-en oppervlaktewater en vegetatie.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van 1 oktober 2008
aanvraag advies over reikwijdte en detailniveau: 23 september 2008
ter inzage legging startnotitie: 2 oktober tot en met 13 november 2008
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 4 december 2008

kennisgeving MER: 9 februari 2009
aanvraag toetsingsadvies: 11 maart 2009
ter inzage legging MER: 9 februari t/m 23 maart 2009
toetsingsadvies uitgebracht: 23 april 2009

Bijzonderheden: Het plan is onderdeel van de grotere ontwikkeling in de Zuidplaspolder. De Zuidplaspolder is aangewezen als stedelijke uitbreidingszone van de Zuidvleugel. In de Zuidplaspolder worden woningbouw, bedrijventerreinen, glastuinbouw, natuur, recreatie en waterberging gerealiseerd. Ook is het noodzakelijk de infrastructuurle voorzieningen aan te passen. De gebiedsontwikkeling wordt in verschillende bestemmingsplannen mogelijk gemaakt.

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag

centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.M. Bremmer (werkgroepsecretaris)

dr. J. Groen

ir. J.E.M. Lax

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

dr. N.P.J. de Vries

drs. G. de Zoeten

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Rode Waterparel, Zuidplaspolder

De gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel en de gemeente Moordrecht willen, als onderdeel van de grotere ontwikkeling in de Zuidplaspolder, het gebied 'Rode waterparel' ontwikkelen voor wonen in een groene en natuurlijke omgeving.

ISBN: 978-90-421-2669-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

